

HEFTE 3

OFFENTLIG GJELDSORDNING

© Vidar Sinding 2016

ISBN: 978-82-690177-2-4

Tittel: Offentlig gjeldsordning

Format: PDF

Layout: Monduma AS

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaver er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Advokatfirmaet Vidar Sinding AS

vs@sinding.no

Innholdsfortegnelse

- 1. Oversikt**
- 2. Hovedvilkårene for å få gjeldsordning**
 - 2.1. Varig ute av stand
 - 2.2. Støtende
- 3. Slik kommer du i gang**
- 4. Dette må du gjøre selv – «egenforsøket»**
- 5. Søknaden**
- 6. Hva skjer når det er åpnet gjeldsforhandling?**
- 7. Hva går en gjeldsordning ut på?**
- 8. Retten til å beholde bolig, bil og andre verdier**
- 9. Krav på rimelig underhold**
- 10. Hva skjer under gjeldsordningen? Og etterpå?**

1. Oversikt

Gjeldsordningsloven (lov 1992-07-17-99) gir den som har alvorlige gjeldsproblemer mulighet til å få en gjeldsordning. Faller du inn under ordningen, er tanken at du skal få kontroll over din egen økonomi ved at det offentlige hjelper deg med å forhandle fram en gjeldsavtale med alle kreditorene, såkalt «frivillig gjeldsordning». Mislykkes dere med å oppnå en slik frivillig gjeldsordning, vil gjeldssaken kunne bringes inn for tingretten, som da kan vedta en såkalt «tvungen gjeldsordning».

Hovedvilkåret for å få gjeldsordning er at du er varig ute av stand til å betale gjelden din.

Enkelt fortalt kan man si at gjeldsordning (frivillig så vel som tvungen) innebærer at skyldneren skal betale så mye han eller hun kan av gjelden sin i en angitt periode, vanligvis fem år. Etter det vil skyldneren som hovedregel være gjeldfri. Dette gjelder selv om skyldneren ikke kan betale noe til kreditorene i gjeldsordningsperioden. Gjeld som er sikret med pant i bolig vil imidlertid normalt bestå.

Du kan få gjeldsordning nesten uansett hva gjeldsproblemene skyldes. Det er ikke noe minimumskrav til inntekter eller gjeld. Loven gjelder som hovedregel for alle typer gjeld, også skattegjeld og annen gjeld til det offentlige. Du kan beholde penger til nødvendig underhold og en nøktern bolig. For næringsdrivende gjelder likevel spesielle regler.

Gjeldsforhandling og gjeldsordning er gratis. Du har krav på all nødvendig hjelp fra det offentlige for å komme frem til en gjeldsordning.

Mer informasjon om gjeldsordning finner du på følgende nettsteder:

www.politi.no/tjenester/gjeldsordning

www.gjeldsordningsbasen.dep.no

Et alternativ til offentlig gjeldsordning er at du på egen hånd, eller ved hjelp av rådgiver, gjennomfører såkalte private gjeldsforhandlinger (privat gjeldsoppgjør). Med private gjeldsforhandlinger menes at du på egen hånd – altså uten å bruke det offentlige gjeldsordningssystemet (namsmannen) – forsøker å forhandle deg frem til enighet med kreditorene. Fordelen med private gjeldsforhandlinger er at du kan få en diskre, raskere og mer smidig løsning på dine gjeldsproblemer. Samtidig er nok ulempen at du ikke kan «tvinge» dine kreditorer som samme måte som under en offentlig gjeldsordning.

2. Hovedvilkårene for å få gjeldsordning

De viktigste vilkårene for å få gjeldsordning er:

- Du må etter beste evne ha forsøkt å løse problemene på egen hånd, eller søkt hjelp for eksempel hos Nav eller en kommunal gjeldsrådgiver (gjeldsordningslovens § 1-3).
- Du må være varig ute av stand til å betale gjelden (gjeldsordningslovens § 1-3).
- Du må som hovedregel ikke ha oppnådd gjeldsordning tidligere (gjeldsordningslovens § 1-4).
- Det må ikke virke støtende på andre skyldnere eller samfunnet for øvrig at gjeldsforhandlinger åpnes/gjeldsordning etableres (gjeldsordningslovens § 1-4).

2.1. Varig ute av stand

Som nevnt er hovedvilkåret for å få gjeldsordning at du er «varig ute av stand» til å betjene din gjeld, jfr. lovens § 1-3. Uttrykket «ute av stand» er det samme som å være betalingsudyktig. Betalingsudyktighet kan defineres slik:

«Dersom skyldneren etter fradrag for nødvendige bo- og livsoppholdsutgifter ikke kan betale sine forpliktelser av sin inntekt og ved salg av sine eiendeler, er han betalingsudyktig.»

Det stilles imidlertid ikke krav om en bestemt gjeldsgrad eller til inntektsnivå.

Når namsmyndigheten skal avgjøre om du er «ute av stand», vil det bli foretatt en nokså bred vurdering av følgende forhold:

- hva du tjener og eventuelt hva du har mulighet til å tjene (inntektssiden)
- verdien av din formue (formuessiden)
- de samlede gjeldsforpliktelser (gjeldssiden)
- utgifter til bolig og nødvendige livsoppholdsutgifter for deg og din husstand (utgiftssiden)

Momentene ovenfor skal avveies og ses i sammenheng; har boligen din så stor verdi at den overstiger all gjeld, vil du neppe være «ute av stand» til å betjene gjelden. Er du ung og har høy utdannelse, har du normalt mulighet for lønnsøkning i nær fremtid, og dette kan være nok til å komme på plussiden. Ved for høyt forbruk vil det heller ikke foreligge betalingsudyktighet, idet du ved å redusere utgiftene til bolig og livsopphold kan få den nødvendige kontroll og balanse i privatøkonomien. I en viss utstrekning kan det også legges vekt på ektefelle eller samboers økonomi.

Det er ikke nok at det foreligger betalingsudyktighet her og nå, den må også være «varig». I loven er «varig» antydning å være en tidshorisont på tre til fem år. Når namsmannen eller tingretten skal ta stilling til om gjeldsproblemene er varige, må det altså lages en prognose over din økonomiske stilling de nærmeste tre til fem år. For unge mennesker kan det etter en konkret vurdering legges til grunn et lengre tidsperspektiv, for eksempel dersom det vesentligste av skyldnerens gjeldsforpliktelser er langsiktig bolig- eller utdanningsgjeld.

2.2. Støtende

Offentlig gjeldsordning skal ikke gis dersom dette vil være støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig, jmfør lovens § 1-4. Unntaket her gjelder forhold som på ulikt vis vil virke urimelig og urettferdig for andre enn skyldneren selv, for eksempel å innvilge gjeldsordning når gjelden stammer fra straffbare forhold, skyldneren har opptrådt klanderverdig eller gjelden er nylig stiftet.

3. Slik kommer du i gang

Det beste er om du først kontakter Nav i din hjemkommune eller en kommunal gjeldsrådgiver og fremlegger saken din der, men du kan også henvende deg direkte til namsmannen.

Fordelen med å starte hos Nav eller i kommunen er at du da vil få vurdert om andre tiltak enn gjeldsordning kan være til hjelp i akkurat din situasjon. Kanskje kan problemene løses uten bruk av gjeldsordningsloven? Kanskje du har økonomiske rettigheter du ikke var klar over? Og hos Nav/kommunen kan du også få veiledning om hvordan du skal forhandle med kreditorene på egen hånd.

Dersom problemene ikke lar seg løse ved hjelp av de virkemidler Nav/kommunen har til rådighet, kan du kontakte namsmannen og søke om å komme inn under gjeldsordningsloven. Søknaden skal fremsettes for namsmannen på det stedet du bor. På mindre steder er lensmannen namsmann, i byene kan det være namsfogden du skal henvende deg til. Hos namsmannen får du all nødvendig informasjon, samt bistand til å fylle ut søknaden. At namsmannen vil være pliktig til å bistå med veiledning fremkommer av forvaltningslovens § 11 og av gjeldsordningslovens § 2-2, jamfør samme lovs § 1-5.

4. Dette må du gjøre selv – «egenforsøket»

Et av vilkårene for å få åpnet gjeldsforhandling etter loven er at du på forhånd – selv eller ved hjelp av en rådgiver – etter beste evne har forsøkt å få til en frivillig ordning/avtale med kreditorene, jamfør gjeldsordningslovens § 1-3. Det er dette som betegnes som «egenforsøket».

I utgangspunktet må du forhandle med kreditorene på egen hånd, men hvis du ikke er i stand til dette, kan du få hjelp av Nav, en kommunal gjeldsrådgiver eller en annen person som kan opptre på dine vegne. Nav/kommunen har plikt til å hjelpe deg med dette så langt det er mulig.

Dersom Nav/kommunen ikke har mulighet til å bistå i din sak eller ikke lykkes i å hjelpe deg, bør du be om en bekreftelse på dette som du kan vise til namsmannen. Dersom du ikke kommer frem til noen løsning selv, og du har bedt om bistand hos Nav/kommunen, vil kravet om egenforsøk som regel være oppfylt.

Hva innholdet bør være i den frivillige ordningen (egenforsøket), vil avhenge av graden av gjeldsproblemer, årsakene, framtidsutsiktene og hvem som er dine kreditorer. Er gjeldsproblemene svært omfattende, vil det være nærliggende å foreslå gjeldssletting. Ved mindre alvorlige problemer kan det fremdeles være aktuelt med noe gjeldssletting, men også andre tiltak må vurderes, som betalingsutsettelse, endring av nedbetalings- tid og terminbeløp, renteendring med mer. For å kunne vite hva du skal foreslå av løsninger, må du først ha skaffet deg en viss oversikt over din egen økonomi, aller helst ha laget et skriftlig budsjett og en oppstilling over hva du eier og din samlede gjeldsbyrde. Først da vil du kunne ha en formening om hva slags løsninger du kan foreslå. Får du hjelp av Nav eller kommunen, vil de kunne bistå deg med utforming av forslag.

Husk å ta vare på alle brev, e-poster, møtereferater og så videre, slik at du senere kan dokumentere forhandlingene.

I juli 2014 ble gjeldsordningsloven endret slik at kravet til egenforsøket ble gjort mildere. Dersom det er grunn til å anta at forhandlinger med kreditorene ikke vil føre frem, vil du etter lovendringen heller ikke være pliktig å forhandle med dem. Fritakelse fra egenforsøket vil bare gjelde når det alt i alt fremstår som lite sannsynlig at du vil komme frem til en løsning på egen hånd. Dette kan være tilfelle når kreditorene tidligere har vært avvisende til minnelig ordning eller når gjeldssaken din er uvanlig omfattende og komplisert. Fritakelse kan også være aktuelt ved sykdom.

5. Søknaden

Når du henvender deg til namsmannen første gang, bør du ha skaffet deg best mulig oversikt over din økonomi. Du bør også ta med dokumentasjon på dine gjeldsforpliktelser og økonomiske forhold ellers. Søknadsskjemaet fyller du ut selv eller sammen med namsmannen. For å sikre rask saksbehandling er det viktig at den første siden på søknadsskjemaet er utfyllt og at følgende dokumentasjon fremskaffes og vedlegges:

- Dokumentasjon på at du har forsøkt å komme frem til en ordning med kreditorene
- Utskrift av ligningen for de siste tre år
- Inntektsopplysninger for de siste tre måneder (herunder barnetrygd, mottatt bidrag, kontantstøtte)
- Dokumentasjon på boutgifter
- Øvrige utgifter (for eksempel utgifter til barnepass, transport og medisiner)
- Oversikt over gjelden
- Oversikt over eventuell formue
- Andre opplysninger av betydning for saken

Når namsmannen har mottatt søknaden vil det bli opplyst hva som er forventet saksbehandlingstid.

Etter gjeldsordningslovens § 2-2 er namsmannen pliktig å gi deg veiledning. Denne veiledningsplikten gjelder i alle faser av en gjeldsordningssak, fra søknadsstadiet og frem til endt gjeldsordning.

Etter innlevering av søknaden er det viktig at du følger opp saken på alle måter, stiller opp på møter, skaffer dokumentasjon namsmannen ber om med mer. Namsmannen kan avslå søknaden dersom du ikke medvirker til sakens opplysning og fremdrift, jmfør gjeldsordningslovens § 2-6.

Det vil normalt ta tre til fem måneder fra du har tatt kontakt med namsmannen til avgjørelse om åpning av gjeldsforhandlinger tas. Husk at du i denne perioden ikke har noen betalingsutsettelse eller beskyttelse mot kreditorpågang.

6. Hva skjer når det er åpnet gjeldsforhandling?

Avgjørelse om åpning av gjeldsforhandling kan tas både av namsmannen og tingretten, men det har ingen praktisk betydning for deg hvor dette skjer.

Dersom du får avslag på søknaden kan du klage til tingretten, eller, dersom avslaget er gitt i tingretten, ved anke til lagmannsretten. Også kreditorene har rett til å inngi klage hvis de mener åpning av gjeldsforhandlinger er feil, dog ikke hvis avgjørelse om åpning er fattet av tingretten, jmfør gjeldsordningslovens § 3-1.

Når det åpnes gjeldsforhandlinger skal det rykkes inn en kunngjøring i Norsk lysingsblad med en oppfordring til enhver som har fordring mot skyldneren om å melde sitt krav til namsmannen. I tillegg varsler namsmannen alle kjente kreditorer, samskyldnere og kausjonister om åpningen av gjeldsforhandling. Tidligere ble åpningen også annonsert i avisen, men dette er nå bortfalt. Alle som har et krav mot skyldneren skal melde sitt krav til namsmannen. Det gis en frist på tre uker fra kunngjøringen i Norsk lysingsblad, jmfør gjeldsordningslovens § 3-2.

Ved åpning av gjeldsforhandling får du umiddelbart beskyttelse mot kreditorpågang og en betalingsutsettelse som varer i fire måneder, jmfør gjeldsordningslovens § 3-4. Kreditorene skal med andre ord ikke rette krav mot deg etter at det er åpnet gjeldsforhandlinger (visse kreditorer er unntatt). Til gjengjeld vil du være pliktig å avsette lønn og andre inntekter som overstiger det du trenger til nødvendig underhold av deg selv og din husstand, og du kan heller ikke oppta ny gjeld eller selge/pantsette eiendeler uten samtykke, jmfør gjeldsordningslovens § 3-5.

I denne perioden skal du i samarbeid med namsmannen forhandle med kreditorene med sikte på å nå frem

til en frivillig gjeldsordning. Det er du som har siste ord når det gjelder hva forslaget til gjeldsordning skal gå ut på, ikke namsmannen. Du bør likevel lytte nøye til namsmannens råd ved utformingen av forslaget.

Dersom kreditorene ikke aksepterer forslaget til frivillig gjeldsordning, kan du be tingretten fastsette en tvungen gjeldsordning. Tvungen gjeldsordning er en rettsavgjørelse som kan ankes oppover i domstols-systemet – helt til Høyesterett.

7. Hva går en gjeldsordning ut på?

Det skiller mellom frivillig gjeldsordning og tvungen gjeldsordning.

Ved frivillig gjeldsordning står partene noe mer fritt når det gjelder hva som avtales med kreditorene enn ved tvungen gjeldsordning, der innholdet er mer detaljregulert i loven. Men også ved frivillig gjeldsordning må de inngåtte avtalene som et minimum ligge innenfor lovens rammer. Det er imidlertid i praksis liten forskjell på innholdet i en frivillig og en tvungen ordning.

Etter gjeldsordningslovens § 4-2 kan en frivillig gjeldsordning blant annet gå ut på:

- utsettelse av betaling for hele eller deler av gjelden
- at kreditorene helt eller delvis skal gi avkall på renter og omkostninger

at gjelden skal falle bort helt eller delvis, enten med en gang eller etter utløpet av gjeldsordningsperioden

Også kombinasjoner av de ovennevnte ordningene kan tenkes.

En frivillig gjeldsordning må i tillegg inneholde en fast angivelse av eventuelle beløp som skal betales til kreditorene hver betalingstermin. Beløpet skal være fast angitt gjennom hele gjeldsordningsperioden.

Dersom noen av gjeldspostene er sikret med kausjon, vil en gjeldsordning normalt ikke redusere kausjonistens ansvar. Det er imidlertid intet i veien for å inngå en frivillig gjeldsordning som også omfatter kausjonisten.

Dersom du gjennomfører gjeldsordningen, vil gjeld som ikke er pantsikret i en eiendel som beholdes, normalt bli slettet etter utløpet av gjeldsordningsperioden. I en tvungen ordning er dette obligatorisk.

Gjeldsordningsperioden er normalt på fem år. Gjeldsordningsperiodens lengde skal regnes fra åpningen av gjeldsforhandlingene.

8. Retten til å beholde bolig, bil og andre verdier

Under gjeldsordningsperioden må du akseptere en nøktern levestandard, slik at mest mulig kan komme kreditorene dine til gode. Dette vil blant annet bety at kostbare eiendeler som ikke er nødvendig, for eksempel en hytte, må selges, jmfør gjeldsordningslovens § 4-6. En nøktern bolig, herunder leilighet i borettslag og boligaksjeselskap, kan beholdes, i motsatt fall må også denne selges, jmfør gjeldsordningslovens § 4-4. Helt vanlig innbo og løsøre kan imidlertid beholdes, jmfør gjeldsordningslovens § 4-5. Bilen kan du bare beholde dersom du kan godtgjøre at den er nødvendig i forbindelse med arbeid, utdanning eller funksjonshemming/sykdom, og at den har en nøktern standard.

9. Krav på rimelig underhold

Du har rett til å beholde så meget av din inntekt at det dekker det som med rimelighet trengs til underhold av deg selv og personer du har lovbestemt forsørgelsesplikt for, eller lever i ekteskapsliknende forhold med. Det tas utgangspunkt i det som er tilbake av nettolønnen etter trekk som skal bestå. Dersom du har barn, skal det også tas hensyn til rimelige utgifter i forbindelse med underhold eller samvær med dem, jamfør gjeldsordningslovens § 4-3.

Det er i egen forskrift (livsoppholdsforskriften-2014-06-13-724) fastsatt satser for beregning av det som med rimelighet trengs til underhold. Satsene skal være et utgangspunkt for den skjønnsmessige vurderingen av hvor mye som kan settes av til å dekke utgifter til livsopphold.

Satsene som gjelder fra 1. juli 2015 (kroner per måned):

- a) kr 8 048 for enslig skyldner
- b) kr 6 814 for skyldner som er gift eller samboer
- c) kr 13 627 for skyldner som forsørger ektefelle eller samboer

Det gis følgende tillegg for barn som skylderen underholder:

- a) kr 2 412 for barn som ikke har fylt seks år
- b) kr 3 198 for barn mellom seks og ti år
- c) kr 4 039 for barn på elleve år og mer

Satsene skal dekke alminnelige forbruksutgifter, herunder utgifter til kollektivtransport.

Boligutgifter er ikke inkludert i satsene. Som boligutgifter regnes husleie, betjening av boligtilknyttet gjeld, boligforsikring, kommunale avgifter, festeavgift, nødvendig vedlikehold, felleskostnader i boligsammenlutninger og andre nødvendige utgifter som gjelder boligen. Utgifter til elektrisitet, oppvarming og innboforsikring anses ikke som boligutgifter.

I en avgjørelse fra Høyesterett i 2014 (HR-2014-1338-A) ble det bestemt at ektefellens inntekt kan trekkes inn ved vurderingen av hva skyldneren trenger til sitt underhold.

10. Hva skjer under gjeldsordningen? Og etterpå?

Når gjeldsordningen er vedtatt av kreditorene eller stadfestet av retten, skal du begynne oppfyllelsen av ordningen.

Pliktene dine i gjeldsordningsperioden fremgår av forslaget samt av gjeldsordningsloven. Viktigst er betalingsplikten, dersom dette er aktuelt i ditt tilfelle. Det er også viktig at du opplyser om eventuelle endringer i din økonomiske situasjon.

Dersom du misligholder betalingsplikten eller er uredelig på noen måte, kan gjeldsordningen bli opphevet, jamfør gjeldsordningslovens § 6-2. Da kan det bli meget vanskelig å få gjeldsordning for andre gang. Du må derfor forsikre deg om at du har forstått hva gjeldsordningen innebærer. Det er ditt ansvar at ordningen blir oppfylt etter forutsetningene. Spør namsmannen hvis det er noe du ikke forstår.

Dersom det skjer noe uventet med økonomien din som gjør at du ikke kan betale som forutsatt, må du melde

fra til namsmannen eller kreditorene så raskt som mulig. Du kan da ha rett til å få gjeldsordningen endret og tilpasset din nye situasjon, jamfør gjeldsordningslovens § 6-1. Du må også melde fra dersom det inntreffer omstendigheter som gjør at du kan betale mer enn forutsatt. Dette kan være aktuelt dersom du får økte inntekter, reduserte utgifter eller mottar arv under gjeldsordningen. Spør namsmannen om råd i slike tilfeller!

Etter at gjeldsordningsperioden er over, inntreer en toårsperiode hvor kreditorene kan ha rett til å kreve tilleggsbetaling dersom du mottar arv, gevinst eller liknede av betydelig omfang, jamfør gjeldsordningslovens § 6-2. Dette må du melde fra om.

Hva som ellers blir det endelige resultatet av gjennomført gjeldsordning vil avhenge av hva slags ordning du fikk. For dem som beholder bolig under gjeldsordningen vil all gjeld som overstiger boligverdien normalt bli slettet etter utløpet av gjeldsordningsperioden.

Gjeldsboken

Gjeldsboken inneholder 15 kapitler som tar for seg ulike juridiske og økonomiske problemstillinger innenfor temaet gjeld og betalingsproblemer.

Du har også mulighet for å kjøpe hvert kapittel separat som et eget hefte.

Boken / heftene blir kun solgt i ulike digitale formater, men hvis du har behov for en trykt utgave, last heftet i PDF-format som utmerket kan skrives ut på en vanlig skriver.

Se den komplette boken og alle heftene her:

www.gjeldsboken.no

Vidar Sinding startet sin advokatpraksis i 1996 og har gjennom årenes løp opparbeidet en betydelig erfaring og kompetanse. I tillegg til sitt virke som advokat, har han forfattet flere bøker og artikler om ulike juridiske emner. Sinding har juridisk rådgivning i forbindelse med gjeld som en av sine spesialfelt.

